

הקמפוסים בוורים
ברחבי ארה"ב
עמ' 6-7

מועלי כל הארצות התאחדו!

זו הדרך

زوهديرك ZO HADEREKH

גיליון 18 / 8 במאי 2024

עסקה כן

רפיח לא

בשדה תימן
נעלמו
זכויות האדם

סטרוק לפח האשפה של ההיסטוריה

"אין שום זכות קיום לממשלה שאומרת לחיילים שיצאו להילחם שהיא זורקת את זה לפח בשביל להציל 22 איש או 33 איש. זו עסקה מופקרת שמפנה עורף למטרות המלחמה. אתה בעצם אומר, אני מסתפק בלא יודעת, 20, 33, זה כבר לא משנה באמת"

השרה אורית סטרוק בריאיון לגלי צה"ל, 1.5

דברים בשם אומרם

מניצחון מוחלט להשמדה מוחלטת

"הציונות הדתית רוצה ומקדמת השמדה מוחלטת, בשפה הכי ברורה שיש. המרכז הישראלי מפלבל בעיניו: אבל מה המטרות של המלחמה?"

ציוץ של עידן לנדאו, 30.4

קשה לראות כשעוצמים עיניים

"באמת שמזמן לא נראה כאן סיקור שטחי כמו סיקור ההפגנות בקמפוסים של האוניברסיטאות היוקרתיות בארצות הברית. עיתונאים ועיתונאיות נלהבים עומדים בפתח הקמפוס בצפון מערב מנהטן ומדווחים מלב המאפליה משל היו במשימה לאומית בעורף האויב. זו אותה תקשורת שנמנעת כבר יותר מחצי שנה לעשות את תפקידה ולהראות גם לצופים, למאזינים ולקוראים בישראל את מה שקורה בעזה. באותו האופן, רק מי שצורך תקשורת אמריקאית מבין שמדובר בגל עצום, מתפשט, של הפגנות בעד הפלסטינים ונגד ישראל. לא התפרצות מוזה של אנטישמיות. שתי העובדות הללו - הצנזורה הקשוחה שמיישמת התקשורת הישראלית על סיקור האוכלוסייה ברצועת עזה והמסגור של ההפגנות הפרו-פלסטיניות בארה"ב - קשורות קשר הדוק. מי שאינם מודעים לנעשה ברצועה, אינם יכולים להבין את התגובה."

ענת סרגוסטי, "העין השביעית", 25.4

איך אמר ביבי? הם מפחדים

"חצי שנה של מלחמה ואיש ממנהיגי המדינה לא התייצב לריאיון עיתונאי רציני אחד בכלי תקשורת ישראלי מול מראיין/נים ישראליים. אחת ליומיים משחררים יואב גלנט ובנימין נתניהו סרטון מבושל של סלוגנים מול חיילים קפואים, מצולמים מהגב כמו סטטיסטים בסרט מבוים, כאלה שאסור להם לציץ ומאוימים לא לשאול ולא לעשות פדיחות לרה"מ או לשר הביטחון. אחת לשבוע או שבועיים מתייצב רה"מ ו/או השר בני גנץ למסיבת עיתונאים לכאורה. הם נושאים הצהרה ארוכה בה לא נאמר כלום חוץ מסיסמאות והבטחות סרק ("נחסל את חמאס ונשחרר את כל החטופים"). וזהו."

אייתי לנדסברג נבו, "זמן ישראל", 21.4

הלפיד לא מאיר

"ראש האופוזיציה יאיר לפיד פרסם מאמר ב'הארץ' בכותרת 'מה הייתי עושה אחרת'. יש לי מנהג מגונה: לפני שאני מתחיל לקרוא מאמר, אני קורא את הפסקה האחרונה. שם טמון הנוק אאוט, בשפת האגרון, שבו היריב (נתניהו) חוטף אותה ומשתטח על הארץ, ויריבו (לפיד) מניף יד לניצחון המוחץ. שם, בסוף, מצוי הכלי המרכזי שבאמצעותו יבוצעו כל שבעת המהלכים שיביאו לפתרון הסכסוך. הכלי הזה הוא, איך לא, שיאיר לפיד יהיה ראש ממשלה. ובלשונו שלו: 'להקים ממשלה אחרת...בלי קיצוניים...בלי שני קבינטים'. פשוט מבריק. איך ביבי לא חשב על זה קודם?"

הבלוג של העיתונאי גדעון עשת, 29.4

מכתבים למערכת

כאשר נגדעת הפרנסה

חג הפסח עבר, ה-1 במאי חלף, וזו הזדמנות עבורנו להתבונן פנימה, בימים הקשים שאנחנו חווים, לחשוב חירות ולאחל חירות. לאחל לכל עובדת ועובד חיים בכבוד וברווחה, העסקה הוגנת וצדק. לשאוף לחיים בחברה סולידרית, אשר מגנה על קהילות מודרות ומעודדת סובלנות. לבקש חברה שומרת חוק, בה שלטון החוק הוא גם אכיפה של חוקים חברתיים, חוקי עבודה, אשר נועדו להגן ולשמור על עובדות ועובדים. חירות היא גם המנוע שלנו בקו לעובד להיאבק עבור כל אלה.

למעלה מחצי שנה שעובדים בישראל מתמודדים עם מצב חירום. פרנסתם נגדעה, והם חרדים כאשר לביטחונם הכלכלי בהיעדר מדיניות ברורה המבחינה בצרכיהם הבעורים. הם שקופים למקבלי ההחלטות והראשונים לשלם את מחיר המלחמה. שקופים בעוני, חסרי הגנה וקול במסדרונות הכנסת. גם בשגרה וגם בחירום, מתנערת המדינה מאחריותה בהגנה על אוכלוסיות עובדות וחיות בעוני. משרדי הממשלה מתפרקים מאחריותם ועובדות ועובדים נאלצים להתמודד לבד עם המדיניות, הקיצוצים התקציביים, קריסת מערכות הרווחה והחלטות חסרות אחריות.

כאשר חירותן של אוכלוסיות שלמות בסכנה, ארגוני החברה האזרחית מתייצבים לצידן. הם הכתובת והמזור. ללא תקציבים או תמיכה ממשלתית, בצניעות ובנחישות, פועלים עמותות וארגונים ללא לאות, בשגרה ובמלחמה, כדי לספק שירותים חברתיים, נגישות לזכויות, אוזן קשבת ותמיכה לכל דורש. השירותים החברתיים בישראל קורסים. משרדי ממשלה מיותרים עם תקציבי עתק של מיליארדי שקלים מובילים לקיצוץ בתקציבי הרווחה, החינוך והבריאות. בחזית ההגנה על רווחתן של אוכלוסיות מודרות ניצבים לכן מתנדבות ומתנדבים, פעילים חברתיים ועמותות הנאבקים למען חירות לכל יושבי הארץ.

מתנדבות ומתנדבי קו לעובד וצוות הארגון פועלים כבר חצי שנה במתכונת חירום. החששות שלנו התממשו: צפינו הוצאה המונית לחל"ת וניתוק יחסי העבודה; היעדר רשת בטחון תעסוקתית; והפרה שיטתית של זכויות עובדים בחסות מצב החירום. כך, על רקע היעדר מדיניות מצד הממשלה, על רקע ההבנה הלקיחה של חשיבות הקשר העדין והמשמעותי שבין אדם למקום עבודתו ושל חשיבות הקשרים החברתיים להתפתחותו האישית והמקצועית, מתנדבת רחבת-לב בקו לעובד עונה לעובדים מודאגים בסופו של עוד יום שכולו כאב ומלחמה. וזו המציאות, אותה אנחנו פועלים לשנות.

אוהד אהרן, מנכ"ל קו לעובד

ניתן לשלוח מכתבים למערכת באמצעות הדוא"ל
zohaderekh@gmail.com

או לחיבת דואר 26205 ת"א-יפו 6126102

הפרות של זכויות אדם, תנאי כליאה קשים וללא ביקורת שיפוטית

אסכולת אבו גרייב בשדה תימן

מתוקף "חוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים" שאושר בכנסת ב-14 במרס 2002 וכך הוא משמש גם כיום. עצורים בו תושבי עזה שכל אחד מהם מוגדר טרוריסט, או בלשון החוק: "לוחם בלתי חוקי", שלא מתקיימים לגבי התנאים במשפט הבינלאומי ההומניטרי המקנים מעמד של שבוי מלחמה. לכאורה פועל מתקן הכליאה לפי חוק. אך החוק עצמו הותאם לדרישות הצבא והשב"כ ומאפשר מעצר בלתי מוגבל בזמן, ללא ביקורת שיפוטית הולמת ובתנאי כליאה קשים ואלימים. מאז נרשם בספר החוקים, נוספו לו ארבעה תיקונים שהקשיחו את תנאי הכליאה והחלישו את הביקורת השיפוטית. האחרון שבהם חוקק באפריל השנה. גם מעגל המוסמכים להוציא צווי מעצר על פיו הורחב, והסמכות שניתנה בחוק לרמטכ"ל הועברה לאלוף משנה.

לא רק סאדיזם, אלא תורת חקירה עוקפת חוק

את תנאי הכליאה המחפירים בשדה תימן חשפה עוד בדצמבר 2023 הגר שיוף, עיתונאית "הארץ". ב-7 במרס דיווחה שיוף על 27 עצורים עזתים שמתו במתקן המעצר מאז 7 באוקטובר. בכתבתה דווח גם על מות עצורים במחנה ענתות ועל עצורים, בהם קטינים וזקנים, המוחזקים כשידיהם אזוקות ועיניהם מכוסות במשך רוב שעות היממה.

ב-4 באפריל ש"ז חשפה שיוף את מכתבו של רופא שובר שתיקה, שגויס לבית חולים שדה שהוקם במתקן המעצר שדה תימן. במכתבו, שהופנה לשרי הביטחון והבריאות וליועצת המשפטית לממשלה, הדגיש הרופא כי פעילות המתקן אינה תואמת את התנאים הקבועים בחוק כליאתם של לוחמים בלתי-חוקיים, ובהם הזכות לטיפול רפואי ותנאי קיום היגייניים שאינם מסכנים את חיי העצורים. הגפיים של כמה עצורים, כתב הרופא, נכרתו בעקבות איווק ממושך אשר הוביל להתערבויות ניתוחיות חוזרות ונשנות. יותר ממחצית מהמטופלים בבית החולים הזה סובלים מפציעות שנגרמו להם בעת המעצר.

על פי נתוני שב"ס, נכון ל-1 באפריל 2024 כלואים בישראל 9,312 פלסטינים, ובכללם 849 עצורים מכוח חוק לוחמים בלתי-חוקיים. התמשכות המלחמה בעזה עד "הניצחון המוחלט" על חמאס, עלולה למסד את שדה תימן ומתקני מעצר וחקירה שיתווספו לו ככל שיעלה מספר העצורים, תוך החמרה של תנאי הכליאה והחקירה ועם הקלות נוספות בחוק. האגודה לזכויות האזרח והארגונים גישה, המוקד להגנת הפרט, רופאים לזכויות אדם והוועד נגד עינויים פנו לפרקליטה הצבאית הראשית בדרישה לסגור לאלתר את שדה תימן, להעביר את הכלואים בו למתקני כליאה "מוסדרים שבהם יוחזקו בהתאם לתנאים בחוק", ולמצות את הדין עם האחראים לפגיעות בהם. אלא שפלסטינים שהיו עצורים בבתי הכלא ה"מוסדרים" מעידים על תנאי כליאה וחקירה נוראים לא פחות. אם כן, מדובר לא רק בתופעות של סאדיזם לשמו, אלא בשיטות חקירה המבוססות על שבירת רוחם ועל החלשת גופם של העצירים, ושעליהן חובה למחות ולהתריע.

חדוה ישכר

"מעשי התאכזרות", כותבים פיליפ גורביץ' וארול מוריס, "הם סיפור משעמם. שוב ושוב, לילה של גיהינום ועוד לילה של גיהינום, אותה שגרה ישנה חייתית, נואלת ומייגעת: להכריח אנשים לזחול; להכריח אנשים להיאנק; לתלות אנשים מהסורגים; לדחוף אנשים; להכות אנשים; להעמיד אנשים לקפוא במקלחת; להטיח אנשים אל הקיר; להביא אבות כבולים לפני בניהם ובנים לפני אבות".

הציטוט לעיל הוא מספרם של גורביץ' ומוריס "הבלדה של אבו גרייב", שראה אור בעברית ב-2010 בתרגומה של חנה עמית. בספר מתוארת מסכת ההתעללויות בעצורים למטרות חקירה בכלא אבו גרייב השוכן מערבית לבגדד. הן תועדו ב-2004 במצלמות המתעללים, שלוחי ארצות-הברית בימי מלחמת עיראק, כשהקורבנות בתנוחות מכאיבות ובדימויים פורנוגרפיים. כלא אבו גרייב שימש כמרכז עינויים עוד בתקופת הכיבוש הבריטי ובהמשך - בימי משטרו של סדאם חוסיין. בעקבות הדלפת התמונות המזויזעות, הפך אבו גרייב סמלה המכוער של המלחמה הגלובלית בטרור המוסלמי, עליה הכריז הנשיא האמריקאי ג'ורג' וו. בוש בעקבות פיגועי התופת של ארגון אל-קאעידה בארה"ב בספטמבר 2001.

ומאבו גרייב לישראל: הפרות קשות של זכויות אדם בבתי כלא ובמתקני מעצר וחקירות בישראל מתועדות בעשרות דו"חות שפורסמו בשנות הכיבוש אך נשכחו. את אחד מהם, שהצטרף למדף הפרוזה העברית ב-2010, פרסמו הארגונים בצלם והמוקד להגנת הפרט תחת הכותרת: "שיטות חשוכות: ההתנהלות כלפי עצורים פלסטינים במתקן החקירות של השב"כ בפתח תקווה". בדו"ח מובאות עדויותיהם של 121 פלסטינים, מרביתם מצפון הגדה המערבית, שהוחזקו במהלך 2009 בין ימים אחדים לחודשיים במתקן השב"כ. העצורים העידו על תאי מעצר זעירים ואטומים שלחלקם הוזרם אוויר בטמפרטורות קיצוניות, ובחלקם דלק במשך 24 שעות ביממה אור בוהק שגרם קשיים בראיה. בחדרי החקירות הוחזקו העצורים כשהם כבולים לכיסא מקובע לרצפה באופן ששלל מהם תנועה; נמנעה מהם שינה במשך למעלה מיממה; והם ספגו השפלות מילוליות ואיומים על משפחותיהם.

מאות התלונות, שהגישו במשך השנים למשרד המשפטים פלסטינים שנפגעו במתקני החקירות, לא הובילו ולו לחקירה פלילית אחת. שיטות החקירה הוצדקו בטענה שהן חיוניות למלחמה בטרור, למרות שהעצורים ברובם לא נחשדו בעבירות חמורות ולא נתפסו כסיכונים מידיים, ורק חלקם הואשמו בפעילות פוליטית או דתית במהותה.

"לוחם בלתי-חוקי"

בניגוד למתקני המעצר והחקירות של חשודים בהשתייכות לארגוני טרור שהקים CIA מחוץ לגבולות ארצות-הברית ומחוץ לחוק וכונו "אתרים שחורים", ושלא כמו הכלא שהקים צה"ל בתקופת מלחמת לבנון הראשונה בכפר אל חיאם בדרום לבנון ופעל עד הנסיגה ממנה במאי 2000, מתקן שדה תימן ממוקם בבסיס צבאי בסביבת באר שבע. במלחמות עופרת יצוקה וצוק איתן בעזה הוא שימש כמתקן כליאה וחקירה

לקיה ורהט לא נכללו בתוכנית לשיקום הנגב המערבי

חבל התקומה והנגב המערבי כולו, את המשיכה שלהם לאזור ואת הקשר החזק שלהם לחבל הארץ המיוחד הזה", נכתב במסמך.

הסגל הזוטר באונ' ת"א: לא נפתח את סמסטר ב'

ארגון הסגל הזוטר באוניברסיטת ת"א מסר בתחילת השבוע: "אם הנהלת האוניברסיטה תתמיד בסירובה להתייחס לסוגיות החשובות שהעלינו ולגבש יחד איתנו פתרון בשבועות הקרובים, ניאלץ לצאת לשביתה בתחילת סמסטר ב'". הארגון כינס בסוף חודש מרס אסיפה כללית שבה הוחלט ברוב גדול להכריז סכסוך עבודה, כולל אפשרות לשביתה בפתחת סמסטר ב'.

מהארגון נמסר כי בעקבות ההכרזה על סכסוך העבודה, "הנהלת האוניברסיטה הסכימה להקדים את מועד הפגישה הראשוני שקבעה לדיון בקיצוצים מחודש יוני לחודש מאי, לפני תחילת הסמסטר, אך עדיין מסרבת לדון עמנו בקיצוץ המסיבי של כמחצית מהסגל שלנו בשנת הלימודים הקרובה, ונמנעת לחלוטין משיח על תוכנית הבראה לפקולטה למדעי הרוח כדי למנוע קיצוצים כאלו בשנים הבאות. המידע היחידי שסיפקה לנו עד כה מתייחס אך ורק לביטול קורסים עם מינוס נרשמים בסמסטר ב' השנה ולהצעות הארגון להגדלת מספר הסטודנטים הלומדים בפקולטה".

הארגון חשף, כי דקאנית הפקולטה למדעי הרוח, פרופ' גלי צינמון, הורתה לאבות הבית להוריד את כל הכרזות שנתלו בבניין גילמן נגד הפיטורים ואישרה לתלות רק כרזה אחת על לוח מודעות אחד בלבד. "צעד זה מוכיח שהפקולטה פועלת בחוסר תום לב, חוששת מהכוח שלנו ומנסה להשתיק אותנו", הדגישו. לארגון מספר הצעות מעשיות כדי למנוע את הפיטורים, ביניהן: הקלה ברישום סטודנטים מפקולטות אחרות ושינוי מודל התקצוב של הפקולטה, בדומה לנהוג באוניברסיטאות אחרות.

ישראל הידרדרה למקום

97 במדד חופש העיתונות

יום חופש העיתונות הבינלאומי צוין (3.5) ברחבי העולם. על פי מדד חופש העיתונות העולמי שפרסם הארגון "עיתונאים ללא גבולות", ישראל נמצאת במקום 97. מדובר בירידה של 11 מקומות לעומת המדד שפורסם בשנה שעברה. מארגון העיתונאים נמסר: "העיתונאים והעיתונות בישראל מתמודדים עם מציאות כאוטית, עם התקפות בלתי פוסקות, ועם ניסיונות לערער על עצמאותם - מצב הבא לידי ביטוי במדד חופש העיתונות של 'עיתונאים ללא גבולות'".

דו"ח שפרסם הארגון בחודש שעבר "עיתונאים תחת מתקפה 2023", מצביע על זינוק במספר מקרי התקיפה של עיתונאים. מדובר בעלייה של יותר מ-100% משנה שעברה. יותר ממחצית ממקרי התקיפה בוצעו בידי אנשי כוחות הביטחון. נוסף לנתונים המפורטים, כולל הדו"ח גם אמירה חד משמעית: עיתונאים לא יכולים לבצע את עבודתם כהלכה כאשר הם יעד לאיומים ולהסתה.

תושבים מרהט הפגינו בראשון (5.5) במכללת ספיר בשדרות נגד אי-הכללתם בתוכנית השיקום של מנהלת תקומה. תוכנית זו כוללת את כל היישובים והמועצות באשכול הנגב המערבי - פרט ליישובים הערביים-בדואיים. מינהל התכנון ורשות מקרקעי ישראל (רמ"י), האחראים לתוכנית, מסרו כי היישובים הערביים-בדואיים באזור יזכו רק "בסיוע משני". אך באתר המינהל, שבו מפורטת התוכנית, אין כל התייחסות ללקיה ולרהט, גם לא בקטגוריה של "הסיוע המשני". זאת, אף שרהט היא העיר הגדולה ביותר באשכול הנגב המערבי. לדברי ראש העיר רהט, טלאל אלקרינאווי, 27% מתושבי אשכול הנגב המערבי מתגוררים בעירו.

יצוין שרשויות הנמצאות ב"מרחב ההתייחסות" של הנגב המערבי, כמו באר שבע ואשקלון, יזכו לפי התוכנית בסיוע משני. מהמועצה האזורית לכפרים הלא-מוכרים נמסר: "האם אפשר לחשוב על סיבה אחרת לתכנון מפלה באופן כל-כך קיצוני מלבד מדיניות גזענית מהמקפצה? פשוט שעוררייה". ההפגנה נערכה בעת שבמכללת ספיר התקיים כנס של מנהלת תקומה. מארגני ההפגנה מסרו כי צעדי המחאה יוחרפו אם התוכנית לא תתוקן. אלקרינאווי אמר במהלכה: "יש לנו תעודת זהות ישראלית ואנחנו מצפים מהממשלה להסתכל עלינו בלי פוליטיקה. לא נישאר מחוץ למשחק - אם יהיה רע לנו, יהיה רע לכולם. יהיו הפגנות ונגיע לשרים. הודעתי לשרים ולראש הממשלה שנגיע אליהם, ונצמד גם לבית המשפט אם צריך".

במכתב ששלח לאחרונה אלקרינאווי לראש הממשלה כתב: "לתדהמתנו העיר רהט הוחרגה במכוון מהטבות התכנית לשיקום האזור. ממשלת ישראל החליטה לבצע אפליה מסוכנת המעלה ניהוח של גזענות, אשר נובעת אך ורק מרצון להפלות את הציבור הבדואי. אנחנו לא 'מנצחים ביחד' רק כשמתרחשים אירועים קשים. אנחנו חלק מהמדינה, נקודה. אם אנחנו נלחמים עליה - אנחנו מצפים כי המדינה תלחם גם למעננו", הדגיש.

גם הארגונים הסביבתיים מותחים ביקורת קשה על תוכנית השיקום. בנייר עמדה שפרסמה החברה להגנת הטבע בנושא צוין: "מנגנון התכנון של הפיתוח והשימור המוצע צפוי לחולל נזק אדיר, ובנוסף לא יספק מענה לצרכי התושבים. המרחבים הטבעיים והחקלאיים, השטחים הפתוחים, הנופים המרהיבים - כל אלה הם הבסיס לאיכות החיים של תושבי

קבלו את

זו הדרך

מדי שבוע בדוא"ל

או בדואר רגיל

המעוניינים לקבל בדואר אלקטרוני, ללא תשלום, מתבקשים לשלוח

כתובת דוא"ל אל: zohaderekh@gmail.com

המעוניינים לקבל בדואר רגיל, מתבקשים לנסות את הוצאות

המשלוח באמצעות תרומה של 150 שקל בשיק לפקודת המפלגה

הקומוניסטית הישראלית, ת"ד 26205 תל-אביב 6126102

“ממשלת חניבעל” - בהפגנה במוצ"ש (4.5) מול הקריה בח"א (צילום: מחאת הדגל השחור)

תולדות ציר נתניהו-חמאס

שעמד במרכזו של “הדמגוג”, ספרו הקודם של רו. בשני הספרים מנתח רו אך ורק את המנהיג – במקרה הזה את נתניהו – אשר חי כביכול בתודעה נפרדת מהעם ופונה להמונים באמצעות תעמולה צינית ומקיאוליסטית. השמאל העקבי לא סבור שלמנהיג יש תודעה נפרדת; מדובר בתודעה מעמדית. פעילויותיו של המנהיג משרתות אותו ואת האינטרסים של בעלי הכוח התומכים בו. ככלל, פוליטיקה מתעצבת לא סביב אדם אלא במסגרת מערך אידיאולוגי וכלכלי נרחב. משבחר להתמקד בדמות המנהיג, היה על רו לעסוק במבנה נפשו.

חשובה לספקנים

רו מניח שנתניהו והחמאס משקרים לציבור בעת שהם מקדמים את האינטרסים המשותפים שלהם. אולם לא חסרות סיבות טובות לחשוב, שנתניהו פרנואידי הסבור שהוא מציל את ישראל; שסינוואר הוא איסלאמיסט המאמין ביכולתו להשמיד את ישראל; וכי שניהם מאמינים לעצמם, לא רציונליים, ואפילו, רחמנא ליצלן, לא לגמרי שפויים.

ייתכן שיאמרו שמועטה התועלת בספר כזה, המאשר את המובן מאליו בשמאל ושאינו מסתמך על מקורות מידע חדשים או סודיים. לטעמי, נודעת חשיבות מרובה לספר המגבש את תפיסות היסוד של מחננו בעיצומו של אסון מדמם, כשרבים חשים מבולבלים. אפשר שעמדתו הנחרצת והרהוטה של הספר תשפיע על הספקנים והמתלבטים. בניגוד לתפיסה האליטיסטית והטכנוקרטית החותרת להגלות את האקדמאים למגדל שן של מחקרים לא נהירים – בספרו החדש מוכיח רו שוב את העוצמה והחשיבות של תגובה אינטלקטואלית הנכתבת בזמן אמת מול הזוועות הנמשכות. גיבוש קווי יסוד להבנת המלחמה, לביקורת עליה ולהתנגדות לה הוא מעשה חשוב מאין כמוהו. הספר מומלץ בחום אף אם פרסומו בעת הנוכחית, כשהברזל עדיין חם, חייב חיפזון או רדידות לעומת ספרי עיון אחרים.

אירוע השקה לספרו החדש של אדם רו יתקיים ביום חמישי השבוע, 9.5, בשעה 19:30 במועדון הגדה השמאלית, אחד העם 70, ת"א.

גולי דולב השילוני

“הדרך לשבעה באוקטובר: בנימין נתניהו, הנצחת הסכסוך והידרדרותה המוסרית של ישראל” (פרדס הוצאה לאור, 230 עמ’), ספרו החדש של הסופר וההיסטוריון אדם רו, מנתח כיצד האסטרטגיה הפוליטית של בנימין נתניהו הובילה לשבר הנוכחי. על אף שאינו מושלם, בעיתוי הנוכחי זה ספר הכרחי. כמו בספרים קודמים של רו, גם הפעם כתובים שני חלקי הספר בסגנונות שונים. חלקו הראשון, הקונבנציונלי יותר, מתקף וממסמך את מה שהשמאל טוען ביחס למדיניותו של נתניהו כבר שנים. רו מוכיח את שותפות האינטרסים בין נתניהו לחמאס: שניהם אויבים של השלום, ולכן שניהם פועלים יחד כדי להחליש את הרשות הפלסטינית. לראיה, נתניהו לא רק העלים עין מהתחזקות חמאס, אלא גם עודד אותה אקטיבית. נושאים נוספים הנידונים בחלק זה הם כישלונו המחפיר של נתניהו, אבי פצצת האטום האיראנית, בהתמודדות עם האיום שנשקף לישראל מאיראן; והיעדר התוחלת של מדיניות “ניהול הסכסוך” או “צמצום הכיבוש”, שהוי בפועל בכל יום הכיבוש האלים רק מעמיק.

החידוש התיאורטי בספרו מופיע בחלק השני, הכתוב כצרוור של קטעים מתלכדים. שם מבקש רו להוכיח, למשל, שהבידוד הבינלאומי של ישראל – הפיכתה ל”מדינה מצורעת” – אינו נזק לוואי של שלטון הימין, אלא יעד מכוון ורצוי. נתניהו משתמש בבידוד כדי לחזק את שלטונו ולרסק את שומרי הסף. רו מבקר באופן תקיף את מדיניות ההפגזות וההרג ההמוני בעזה, אסטרטגיית ומוסרית, וזאת באומץ שנדיר למצוא בימים עכורים אלה גם במחנה השמאל. דרך עיסוק בכלכלת הטרור, מחזיר רו לדיון רובד חשוב: חמאס לא היה מצליח לבצע את זוועותיו אלמלא היה התעשר בשנים האחרונות, עניין שהן התקשורת והן ממשלת נתניהו החמיצו.

המנהיג חי כביכול בתודעה נפרדת

הספר אינו חף מבעיות. לדוגמא, רו מקונן על התנפצות המושג “טוהר הנשק” במלחמה הנוכחית – וכך ממעיט במובלע מההיקף העצום של פגיעות צה”ל באזרחים בעבר, בראש ובראשונה בנכבה, אך גם, נאמר, במלחמת לבנון הראשונה. הבעיה הבולטת ביותר בספר זה ממשיכה כשל

הדור הצעיר מתייצב נגד העקרונות של הדורות הקודמים

ההפגנות בקמפוסים בארה"ב וגילויי האנטישמיות

אחריהם לחו"ל: גם בחו"ל הם הישראלים שמבצעים פשעי מלחמה יום יום. ואם הם מתעלמים מכך ולא מצטרפים להפגנות, הם נתפסים כשותפים לפשע. אנשים מגלים שחברים שלהם, שותפים שלהם לעבודה או ללימודים, הורים של ילדים מהגן - פתאום "נגדם". הם רוצים לחיות חיים נורמליים, אך לא זה ניתן להם כאן או שם.

חסרה אסטרטגיה כוללת

הפוליטיקה של ההפגנות בארה"ב די חלשה בעיני גל ההפגנות הענק היה אמור לבחון מהן המטרות המעשיות שהוא רוצה להשיג ולייצר לחץ ממוקד ופרודוקטיבי. אבל הגל הוא ספונטני וללא אסטרטגיה כוללת. המפגינים ברובם זועקים From the river to the sea מבלי לחשוב ברצינות מה עושים מחר בבוקר, מבלי לדרוש צעדים ברורים או פתרונות נהירים. אם היו דורשים שהצבא ייצא מכל השטחים עכשיו, הרי גם לביידן ולדמוקרטים היה קשה הרבה יותר לנפנף אותם. הם לא תובעים הכרה בינלאומית בפלסטין, למרות שמטרה זו רדיקלית הרבה יותר מבחינת השפעתה הישירה על חייהם של הפלסטינים, ולמרות שזו הדרישה שהציבה תנועת השחרור הפלסטינית.

הפרו-פלסטינים בחו"ל רואים ברובם פלסטין מדומיינת. הם זועקים נגד הרצח אבל אינם מתעמקים במציאות כאן, במה שקורה יום יום בגדה המערבית. הם אינם מבינים שהכי דחוף שהצבא והמתנחלים ייצאו מהשטחים. התשובה לאלה הקוראים למדינה אחת ברורה: מדינה אחת היא מדינת אפרטהייד. כאשר אומרים לפלסטינים לחכות בסבלנות שתהליך הדמוקרטיזציה ההדרגתי של מוסדות המדינה יבשיל עד שוויון אמיתי - נותנים בכך לגיטימציה לתהליך המתמשך בפועל של השתלטות מתנחלים על אדמות ושל גירוש אוכלוסיות פלסטיניות. הנישול חייב להיפסק עכשיו. המשמעות: יציאה של הצבא והמתנחלים מהשטחים והכרה בינלאומית בפלסטין עצמאית בהנהגת אש"ף. כשסטודנטים בארה"ב מתעלמים מהדרישה הפלסטינית להכרה בינלאומית, הם מפספסים את הדרישה האמיתית של הפלסטינים, את הדרישה שבכוחה אכן לחול שינוי מידי במצב ולהוביל לשלום ולביטחון עבורם ועבורנו.

זה שבעיני המפגינים אינם מדייקים במסר לא משנה את העובדה, שהמסר המרכזי והכללי שעולה מכל ההפגנות, על המגוון והשוני ביניהן, הוא הדרישה שביידן יפסיק לממן ולחמש את המשך המלחמה. המסר הזה, הניכר במהדורות החדשות בארה"ב ובעולם, חשוב מאין כמוהו. גם אם יש לי ויכוח עם הסטודנטים האמריקאים המפגינים, הלחץ שלהם אדיר בהיקפו ובהדים שהוא מייצר, וזה לחץ בכיוון הנכון.

אין סכנה שארה"ב תחליט לפרק את ישראל, טוב? אבל יש סכנה שהמלחמה הרצחנית תאריך שנים, שהחטופים יימקו בשבי, שחיילים ייהרגו לשווא, שנרד למקלטים, שמפונים לא ישובו לבתיהם ושהחברה לא תוכל להחלים. כל זאת שעה שבעזה ימותו עוד אלפים אם לא עשרות אלפים חפים מפשע בהפצצות של חיל האוויר הישראלי או ברעב. זו הסכנה האמיתית. המחאות בקמפוסים בארה"ב מפעילות לחץ מסוים על הממשל האמריקאי להפסקת המלחמה, ולכן הן חשובות מאוד.

המחאה נגד המלחמה בעזה צוברת תאוצה אדירה בקמפוסים בארצות-הברית. מעבר לאוניברסיטת קולומביה, בכל האוניברסיטאות הנמנות עם ivy league, נערכות הפגנות משמעותיות. הדור הצעיר המשכיל מתייצב בהמוניו נגד הערכים, העקרונות ומדיניות החוץ של הדורות הקודמים, שתימכה אוטומטית בישראל הייתה במרכזם.

אסור לעצום עיניים מול ביטויים של אנטישמיות ואנטי ישראליות לא רק בקמפוסים ולא דווקא במחאה. מכרי בחו"ל ציירו בשיחותיהם עמי תמונה דומה: ישראלים במקומות שונים בארה"ב מותקפים מילולית ומוקעים, ילדים חוטפים מכות בבית ספר, סטודנטים נרדפים בידי חבריהם, שיימינג, קריאות מפחידות ואנטישמיות נורקות במסדרונות. במקומות רבים קשה ומאיים יותר מבעבר להיות יהודי וישראלי. אלה שסובלים מכך הם פעמים רבות מי שכבר עזבו את ישראל ולפעמים את הקולקטיב הישראלי, אך זה לא עוזר להם. בדומה לגזענות הקלסית, הרדיפות האנטישמיות אינן מוצדקות ומזיקות למאבק לסיום המלחמה.

מטרת ההפגנות היא להפעיל לחץ על ממשל ביידן להפסיק לתמוך בלחימה בעזה. הן מאורגנות ברוב המקומות יחד עם יהודים וישראלים התומכים במטרה זו. ניתן להם מקום בולט דווקא כדי לאתגר את תנועת המחאה ולא לאפשר לה להמיר את הביקורת על מי שתומך, משתתף ומסייע למלחמה בכעס על כל מי שנולד יהודי או ישראלי. לדעתי ניכר שהמארגנים רואים כמטרה עבורם את אי-ההיגררות לאנטישמיות.

מצד אחד, ההימצאות של יהודים וישראלים בלב המחאה לא פותרת את הבעיה של עליית האנטישמיות. הרי סטודנט יהודי ו/או ישראלי שאינו חלק מהמחאה חושש בצדק מהשפלה יומיומית בקמפוסים. תופעה זו אין להעלים מהעין, יהיו כוונות המארגנים אשר יהיו. מצד שני צריך לומר, כי הממסד, התקשורת וההסברה של ישראל מנצלים באופן פוליטי וציני את התופעה ומנפחים אותה: כל ביקורת על מדיניות ישראל מוצגת כאנטישמיות.

עליית האנטישמיות - לא בשל ההפגנות

לדעתי, לא ההפגנות גורמות לעליית האנטישמיות. מקורה של זו באותו גל תודעתי שהוביל להפגנות מלכתחילה. אין להסתיר את ההקשר: אנשים כועסים על מה שישראל עושה. המציאות הנוראה בעזה, שרבים כל כך בישראל לא רואים בכלל, מזעזעים את הנפש. אך התגובות לכך שונות. ישנם המגיבים בהפגנות מסודרות ואינטליגנטיות; אחרים בהפגנות פרועות ולא אינטליגנטיות; וחלקם בכריונות שמתרגמת עד מהרה לאנטישמיות. אני אומרת זאת לצורך הצדקה: לכל מקרה של תקיפה או של השפלה אנטישמיות צריך להתייחס ברצינות ובחומרה. אני מציינת זאת כדי שנבין שישראל הורסת את חייהם של הרבה ישראלים ויהודים בעולם: במלחמת הנקם שלה; בהרג עשרות אלפי חפים מפשע, רובם נשים וילדים; בהרס רוב הבתים ברצועה; במיטוט חייהם של הפלסטינים בעזה העלול להפוך רצח עם. אנשים בעולם שצופים בזה - עוברים צד. חלקם רק בהקשר של המלחמה, אך אחרים גולשים לשנאה גזענית. זה גם מה שמניע קהילות יהודיות רבות לצאת נגד המתקפה על עזה ונגד ישראל בכלל - הקשר אליה רק מזיק להם.

אנשים רבים הרוצים לברוח מישראל, ארץ המלחמה, מגלים שהמלחמה ואיתה האחריות הקולקטיבית בעצם רדפו

פעילי JVP מפגינים בניו-יורק למען הפסקת אש (צילום: JVP)

הקהילה היהודית-אמריקאית זזה שמאלה

התחושה היא שנמצאים בישראל או בפלסטין. הוויזואליה של הפוליטיקה של המרחב השמי ניכרת בכל מקום: דגלי פלסטין וכן כרזות הקוראות להפסקת אש, לפלסטין חופשית ולהפסקת המימון האמריקאי למכונת הכיבוש ורצח העם. כתובות וסטיקרים בנושא מודבקים על מושבי אוטובוסים.

ארגוני הקהילה היהודית המסורתיים, כולל Jstreet השמאלי-קלאסי המזוהה עם שלום עכשיו, לא נראים בשטח. המתחים בקרב הציבור היהודי בארה"ב ניכרים. כך, למשל, בבית הכנסת הרפורמי המקומי בו אני מבקר רבות לא מינו רב/רבה בשל מחלוקת בין חברי הקהילה התומכים בארגונים הפרו-ציוניים לבין תומכי JVP שכוחם מתחזק מיום ליום. (אגב, בארה"ב לא הפכתי דתי. כאן בתי כנסת הם כמו מתנסים: מרחב התכנסות לקהילה היהודית, כולל לשמאליים ביותר.)

הערכה רבה לפעילי שלום ישראלים

בניגוד לפרסומים בתקשורת הממסדית הישראלית, הקובעים שהמוחים בארה"ב "נגועים באנטישמיות", אני יכול להעיד כי במפגשים שהיו לי עם עשרות מוחים שמעתי הערכה גדולה לפעילי השלום בישראל. קיימת בקרבם סקרנות גדולה לגבי התנאים הפוליטיים בישראל ובפלסטין המצמיחים מחאה עממית לא-אלימה נגד פעולות רצח עם בעזה.

ברבות מהמחאות עורכים אירועים של קבלת שבת ונותנים ביטוי למסורות יהודיות, פלסטיניות ואיסלאמיות שונות. משתתפים במחאה שידעו שאני דובר עברית ביקשו שאברך ברכת קידוש לשבת או אספר על פסח. אני הרגשתי כמו בסרט "חגיגה בסנוקר" מאחר שאיני מכיר את הברכות בעל פה. לכן, כמו בסרט, ביקשתי בנימוס ממישהו אחר שיברך. אישית לא נתקלתי בסיסמאות שליליות הקוראות לפגוע בציונים. המחאה היא הווייה אמריקאית מאוד המקדמת צעדים חיוביים להפסקת האלימות.

בניגוד לפוליטיקה הישראלית, שהיא לעיתים מאוד מובנית ופורמלית, מזכירה המחאה הנוכחית בארה"ב את הפגנות דור הפרחים נגד מלחמת וייטנאם.

אחד מפעילי JVP ביטא בשיחה עמו רצון לפעול בחברה דוברת העברית בישראל: "אנחנו ארגון יהודי חברתי שמטרתו לדאוג לרווחת היהודים בעולם. אנו מתעניינים במערכת הפוליטית העולמית בכללותה, כולל בסכסוך הישראלי-פלסטיני. אנו מודעים למורכבות של המטרות שלנו. אך היינו רוצים לפעול גם בזירה הישראלית לטובת שני העמים".

ליאור קיי אבישי

בניגוד לפרסומים בתקשורת הישראלית, ההפגנות בארצות-הברית נגד המדיניות הישראלית מאורגנות בחלקן בידי יהודים. בהפגנות בתוך הקמפוסים ומחוצה להם משתתפים יהודים צעירים, סטודנטים אך גם אוכלוסייה בגיל השלישי.

יהודים הם מרכיב מרכזי בקבוצות שמארגנות את המחאה הנוכחית בארה"ב. בעשרות שיחות פוליטיות שערכתי עם צעירים יהודים ניכר היה שהם מעורים היטב בנעשה בישראל ובפלסטין - לעיתים אפילו יותר מאזרחים ישראלים מהשורה. רבים מהיהודים ביקרו כמה פעמים בישראל ואף דוברי עברית. הם כועסים על המדיניות הישראלית, והם אופוזיציה לצינורת. לאחר 7 באוקטובר, הכפילו ארגוני הסטודנטים הפעילים למען הזכויות של הפלסטינים והארגון JVP (קול יהודי לשלום), ואפילו שילשו את מספר פעיליהם. JVP מגדיר עצמו, מאז שנת 2019, כאנטי-ציוני, אך מכיר בזכות של שני העמים - הפלסטיני והישראלי - להגדרה עצמית. אחת הפעילות המרכזיות של הארגון סיפרה שהם לא עומדים בקצב ההצטרפות של חברים וחברות לארגון בחודשים האחרונים. פעילות הארגון פרוסה ברבות מערי ארה"ב, ולדבריה חברים בו כמאה אלף חברים.

במקום בו אני נמצא, הסניף המקומי של JVP עורך שתי משמרות מחאה בשבוע בכיכר המרכזית של העיר. הוא מנהל עבודת לובי מול חברי קונגרס מקומיים ומועצות עירייה וכמובן באוניברסיטאות.

בשבוע שעבר התקיים מפגש וידאו בין פעילים מקומיים לפעילי שלום ישראלים ביוזמת גוש שלום. במפגש יצרנו קשרי הכרות וחשבנו על דרכים לשיתוף פעולה עתידי. בארגון JVP חברים גם לא יהודים והוא משתף פעולה עם ארגוני שלום אמריקאיים ופלסטיניים.

יזואליה של המרחב השמי

לאחר 7 באוקטובר, גם ארגוני שמאל ישראלים החלו לפעול בזירה האמריקאית. הארגון עומדים ביחד פועל בעיקר באוניברסיטאות בחוף המזרחי ובאזור מגוריי בנורת'המפטון. הם החלו לקיים משמרות מחאה שבועיות הקוראות להפסקת אש בעזה.

אחת ממובילות עומדים יחד בנורת'המפטון אמרה לי, שהם מזועזעים מהמלחמה בעזה, אך הצטרפות לארגון כמו JVP האנטי-ציוני לא באה בחשבון. מבחינתה, עומדים ביחד הוא אומנם שמאלי, אך מחובר היטב לחברה הישראלית.

כאשר מסתובבים בנורת'המפטון, שבה שיעור גבוה של יהודים ופלסטינים, סטודנטים ומצביעי המפלגה הדמוקרטית,

יאא דילו דג'רו (במרכז), מנהיג PSF, שהרגה החונטה הצבאית בחודש פברואר (צילום: מפלגת סוציאליסטים ללא גבולות, צ'אד)

הבחירות בצ'אד הן תמרור אזהרה

צרפת מודאגת ביקר מהתבססות של שלטון מוסלמי במדינה, שחלקה הצפוני נמצא במדבר סהרה ומושפע מהתרבויות האסלאמיות שהתפתחו בו, ואילו חלקה הדרומי נושק לג'ונגלים המרכז-אפריקאיים. 64 שנים לאחר קבלת העצמאות נראה, כי השליטה הקולוניאלית הישירה של צרפת הוחלפה במשטר של נאמנות לאינטרס האימפריאליסטי המערבי גם על חשבון נורמות דמוקרטיות בסיסיות.

מדיניות השיבה לאפריקה של נתניהו

לקורא הישראלי מוכרת צ'אד ממהלכו של נתניהו לחידוש היחסים הדיפלומטיים עמה בשנת 2018, וזאת כחלק מהמדיניות הניאו-קולוניאליסטית של "שיבה לאפריקה". בשנת 2023 חנכה צ'אד ברמת גן מבנה שגרירות חדש במעמד הנשיא מחמט דבי. אגב, את לחיצת היד הראשונה בנתב"ג קיבל דבי לא מראש הממשלה הישראלי אלא מראש המוסד דדי ברנע. באופן מפתיע, המוסד, שהוא ארגון חשאי, מיהר לפרסם כתבת יחצנות בה נכתב: "ארגון הביון הוא שעומד מאחורי פריצת הדרך עם המדינה המוסלמית הגדולה במרכז אפריקה. הקשר הקרוב בין נשיא צ'אד לראש המוסד הביא לכך שברנע ילווה אותו לאורך ביקורו בארץ. הוא אף אירח את דבי לארוחת ערב חגיגית במטה המוסד".

מאחר שראש המוסד אירח את הנשיא דבי, יש מקום לתהייה אם הנשיא השיב לו כגמולו ואירח אותו או שלוחי ארגון אחרים בצ'אד? האם זה אירע למשל בחודש פברואר האחרון? מה הייתה מעורבותה של ישראל, באמצעות ארגון ביון שאינו כפוף לחוק אף לא למראית עין, בהגנה על משטר החונטה בצ'אד ובהוצאות להורג שביצע טרם הבחירות?

המקרה של צ'אד חייב לשמש תמרור אזהרה דווקא למי שמסור למאבק האנטי-קולוניאליסטי ורואה בו כלי ניתוח פוליטי מרכזי. הוא מוכיח כי אין די בדה-קולוניאליזציה ואף לא בהענקת עצמאות וריבונות לאומות שנאנקו תחת המגף האימפריאליסטי. ללא מחויבות לתפיסת עולם דמוקרטית והומניסטית, ללא ערבות הדדית עממית בין הקבוצות השונות בחברה, מבלי שיחסי הניצול החברתיים מבוטלים - כלומר, ללא תפיסה שמאלית, סוציאליסטית, השחרור המיוחל מעול הקולוניאליזם עלול להוביל להבנייתו של משטר דמים נורא.

אמנון ברנפלד שטיין

השבוע (6.5) התקיימו ברפובליקת צ'אד בחירות לנשיאות, בטרם הדפסת הגיליון טרם פורסמו התוצאות הרשמיות. זאת לראשונה מאז מותו של הנשיא הרודן אידריס דבי, שמשל במדינה ביד ברזל משנת 1990. לפי גרסת השלטונות, נהרג אידריס דבי באפריל 2021 "בשדה הקרב במהלך דיכוי מרד חמוש". אולם העובדה שלאחר מותו מיהרה החונטה הצבאית להשהות את החוקה ולהעביר את השלטון "באופן זמני" לבנו, מחמט דבי, במקום ליו"ר הפרלמנט כנדרש בחוק, מרמזת כי יתכן שהייתה זו "אש ידידותית" שהרגה את האב כחלק מהפיכה שלטונית שקטה.

רצח מנהיג האופוזיציה

מי שציפה כי הכרזה על בחירות משמעה שובו של המשטר בצ'אד לחיק העולם הדמוקרטי סבל מהזיות מדבריות ותו לא. בשלהי חודש פברואר, יום לאחר ההכרזה על מועד הבחירות, פשטו כוחות צבא ומודיעין של ממשלת צ'אד על משרדי מפלגת האופוזיציה "סוציאליזם ללא גבולות" (psf), בטענה כי זו מעורבת במאבק חמוש נגד השלטון. מנהיג המפלגה, יאא דילו דג'רו, נרצח בחילופי האש. במהלך 24 שעות שכללו מעצרים והוצאות להורג ללא משפט, חוסלה למעשה כל צמרת המפלגה. ההמשך הצפוי הגיע עם הוצאתה של המפלגה אל מחוץ לחוק בחודש מרס בהוראת בית המשפט העליון של המדינה.

יאא דג'רו, שהוא בן דודו של הנשיא המכהן מחמט דבי, לקח בצעירותו חלק בהפיכה הצבאית שהביאה את משפחת דבי לשלטון, ואף כיהן כשר בממשלה. אלא שהצטרפותו למפלגה הסוציאליסטית טרפה את הקלפים הפוליטיים והחונטה הצבאית ניצלה זאת כהזדמנות לרציחות.

חיסול היריב הפוליטי המרכזי של החונטה הצבאית יום לאחר הכרזה על בחירות היה אמור לזעזע את אמות הספים בעולם "הנאור". אך לבד מגינויים רפים ודרישה לקונת לחקירת התקרית, דבר לא נעשה. צ'אד, שמיקומה האסטרטגי במרכז אפריקה מקנה לה מעמד של שחקן מרכזי במלחמה בארגון הטרור בוקו חראם, זוכה בסיוע צבאי נרחב ממדינות מערביות. לצבא הצרפתי נוכחות קבועה בת אלפי חיילים והוא מפעיל בסיס צבאי בעיר הבירה. מאז ההכרזה על העצמאות ב-1960, פועלת צרפת לשמר את השפעתה תוך שהיא מסכסכת קבוצות אתניות שונות בינן לבין עצמן.

במחצית יאפא שוסטר בפגישה עם הסופר וולה שוינקה בלאגוס, ספטמבר 2023 (צילום: אנסמבל תיאטרון האפריקאי)

אנסמבל תיאטרון אפריקאי פוגש פרס נובל

מקורית של ארכדי דוכין אשר הוצגה בפסטיבל אדינבורו, בלאגוס ובשטוקהולם, ורבות נוספות. "לא קל לקיים קבוצת תיאטרון אפריקאי בישראל", אומרת שוסטר. "אין תקציבים ציבוריים והקהל לא תמיד קשוב לסוג זה של תיאטרון, רחוק מהעין ורחוק מהלב". אבל ההכרה, דווקא באפריקה, בתיאטרון הדובר עברית משמחת אותה מאוד. "היינו שלוש פעמים בניגריה בהזמנת התיאטרון הלאומי - ב-2010, ב-2018 ובשנה שעברה. הופענו בפני אולמות מלאים בלאגוס. התרגשתי כאשר ראיתי את וולה שוינקה יושב באולם ועוקב אחר התרגום הסימולטני באנגלית של דברי השחקנים בעברית על הבימה. פרופ' שוינקה בן ה-90 הוא מרצה, פעיל אנטי-קולוניאלי ואסיר פוליטי לשעבר. דמות בעלת שיעור קומה וידועה למדי במולדתו וברחבי היבשת. העובדה שהוא כיבד בנוכחותו את ההופעה זכתה למחרת בכותרות בכל העיתונות המקומית".

אפרים דויד

שבוע שיר / לריסה ביכר

מטרת המחקר / אילנית ויגודסקי

אֶהְבָּה. אֶכֶּל. אֶפּוֹק. אֶסוֹצִיאצְיָה. בְּהִיָּה. בְּלִמוּס. גְּעוּגוּעַ. דְּחָף. דְּמִיוֹן.
הָאָרֶה. הַבְּרָקָה. הַגִּיג. הַמְצָאָה. הַרְהוּר. הַשְּׂרָאָה. הַשְּׁתוּלָלוֹת.
הַשְּׂתוּקָאוֹת. הַתְּרָגְשׁוֹת. זְכָרוֹן. זְלִילָה. חֲמֵדָנוּת. חֶשֶׁק. יָיִן. יָצָר.
פְּנֵנָה. פְּמִיָּה. לְהֵט. מוֹתְרוֹת. מְשָׁאֵלָה. מְשִׁיכָה. נוֹסְטָלְגִיָּה.
נְמוּס.
סְבָרָה. סְקָרְנוּת. עֲנָג. עֵינִים גְּדוּלוֹת. פְּתוּי. פְּנִטְזָה. צְמָאוֹן.
קְנָאָה.
רְגֵשׁ. רְעֵב. שְׂאִיפָה. שְׂקוּל דְּעַת. שְׂתִיקָהתְּשׁוּקָהשְׂתִיקָה. תְּהִיָּה.
תְּפִלָּה. תְּקוּנָה.

מתוך הספר "חבצלת רטובה" הוצאת כתב, 2023

המחזה "הדרך", שכתב וולה שוינקה, תורגם לראשונה לעברית ו"אנסמבל תיאטרון אפריקאי" הציגו בתיאטרון הלאומי הבימה. אך מעטות הן ההזדמנויות בהן כותב המחזה (שהוא חתן פרס נובל לספרות!) צופה ביצירתו במולדתו, ניגריה, בשפה העברית כאשר על הבימה - שחקנים שהגיעו מישראל.

כל זה קרה בספטמבר האחרון בעת שיאפא שוסטר, מנהלת האנסמבל ובימאית המחזה, נפגשה באולם התיאטרון הלאומי של ניגריה בלאגוס עם שוינקה - הסופר והמשורר האפריקאי הראשון שזכה בפרס נובל לספרות ב-1986. יש להצטער שאף לא אחד מעשרות ספריו (שתורגמו לשפות רבות) ראה אור בשפה העברית.

שוינקה התרשם עד מאוד מההצגה, ולמחרת שיגר לבימאית מכתב ברכה: "קבלי את ברכותי החמות על הופעה אמיצה מאוד ועשירה מאוד של ההצגה 'הדרך'. אני שולח מחמאות לכל השחקנים ולצוות ומקווה שנצליח להיפגש שוב בהקדם, והפעם אצלכם".

"זו הדרך" נפגש בשבוע שעבר לשיחה עם שוסטר. אנסמבל התיאטרון האפריקאי הוא עמותה שקיימת כבר 14 שנה. שוסטר הקימה אותה אחרי שפורק התיאטרון האתיופאי הראשון בישראל "נטלה" (בגד מסורתי, באמהרית). לשוסטר עבר עשיר בשדה התיאטרון והיא בעלת תואר שני במשחק ובבימוי בשבדיה. לדבריה, ב-30 השנים האחרונות היא "רואה בתיאטרון את השפה שלה". "נוולתי בקטמונים למשפחה של שורדי שואה ומילדותי התקוממתי נגד הגזענות והאפליה. דיכוי יוצאי אתיופיה, הפלסטינים או כל קבוצה חברתית אחרת מקומם אותי", מספרת.

למרות הקשיים

חרף הקשיים בדרכו של תיאטרון אפריקאי בישראל - ללא כל סיוע ממלכתי, התמידה שוסטר במשך השנים להציג שורה ארוכה של הפקות בימתיות של מחזאות וספרות מאפריקה בצד יצירות ישראליות שבמרכזן משבר ההגירה. בין הופעותיו של האנסמבל: "הפליט המטורף", מחזה ישראלי מקורי מאת יאסר עבדאללה שהוצג בין היתר במועדון הגדה השמאלית בתל-אביב; "ריקוד היערות" מאת שוינקה שהועלתה בהבימה ובחאן, בניגריה ובשבדיה; "שירת הדבורה" מאת דבורה פרידמן; "שנות גלות", הצגת יחיד של השחקן יליד סודאן יאסר עבדאללה, שהוצגה בפסטיבל ישראלי ועכו; "האריה ואבן החן" מאת שוינקה עם מוסיקה

החל כיבוש רפיח

כנוסף חזר גוטרש על קריאתו "לרשויות הישראליות להרשות ולאפשר גישה בטוחה, מהירה ובלא מכשול עבור סיוע ועובדים הומניטריים, לרבות אונר"א, בכל רחבי עזה".
יצוין שמאז 7 באוקטובר 2023, תיעד משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים לפחות 800 מתקפות שביצעו מתנחלים נגד פלסטינים בגדה המערבית שתחת כיבוש. לפי האו"ם במתקפות נהרגו כ-31 פלסטינים בידי כוחות ישראליים או מתנחלים, נפצעו כ-500 פלסטינים, ונגרם נזק לכ-80 בתים, לכמעט 12 אלף עצים ושטילים ול-450 כלי רכב.

כוחות הכיבוש השתלטו השבוע על צדו העזתי של מעבר רפיח והחלו לגרש את האוכלוסייה הפלסטינית בשכונות המזרחיות של העיר לקראת פלישה קרקעית. באזור פועל בית החולים מוחמד יוסף א-נג'אר המשרת את תושבי דרום הרצועה ואף הוא נדרש להתפנות. הלשכה הפלסטינית המרכזית לסטטיסטיקה מסרה כי מספר האזרחים המתגוררים בנפת רפיח נכון ל-22 באפריל נאמד ב-1.1 מיליון, החיים בשטח של כ-63 קמ"ר, רובם עקורים.

תושבי השכונות המזרחיות, והמתגוררים במחנות עקורים בסמוך לציר פילדלפי, אמרו כי הושלכו כרוזים ממוטוסים, וכי הם קיבלו הודעות קוליות מוקלטות ושיחות טלפון הקוראות להתפנות לכיוון שכונת אל-מוואסי שבאזור רצועת החוף או לאזור חאן יונס. יצוין שאל-מוואסי וחאן יונס נהרסו כמעט כליל בהפצצות הצבא בחודשים האחרונים ואין בהם מבנים המסוגלים לאכלס את העקורים, שחלקם כבר נאלצו לנוש את בתיהם בצפון הרצועה ומרכזה. לפי עיתון "הארץ", בצבא מעריכים כי בשכונות שתושביהן קיבלו הוראה להתפנות מתגוררים כ-100 אלף פלסטינים. בצה"ל מבהירים ש"מדובר בפעולה מוגבלת ולא בפינוי של כלל רפיח".

"וואפא" מסרה בשני כי לגירוש קדמה הפצצה על 11 בתים ברפיח בה נהרגו 22 פלסטינים, בהם שמונה ילדים. כמו כן נהרגו ארבעה, בהם שני ילדים, בהפגזה שכוונה לבית משפחת אבו ליבדה בשכונת אל-גנינה, מזרחית לרפיח. ארבעה אזרחים נוספים, בהם תינוק, נהרגו בעת שמטוסים הפציצו בית ברחוב ג'ורג', מזרחית לרפיח. לפי משרד הבריאות בעזה, בין 7 באוקטובר 2023 ל-3 במאי 2024 נהרגו בעזה לפחות 34,622 פלסטינים, ו-77,867 פלסטינים נפצעו.

"פעולה קרקעית ישראלית ברפיח תהיה טרגדיה בל תתואר ושום תוכנית הומניטרית לא תעזור". מסר בשבוע שעבר מרטין גריפית'ס, תתימזכ"ל האו"ם לעניינים הומניטריים ומתאם סיוע החירום. לדבריו "בחלוף כמעט שבעה חודשים של מעשי איבה ברוטליים, שהרגו רבבות בני אדם והטילו מומים בגופם של עשרות אלפים נוספים, עזה נערכת לסבל וייסורים קשים עוד יותר. אף שהעולם קורא זה שבועות לרשויות הישראליות לחוס על רפיח, פעולה קרקעית במקום נשקפת באופק הקרוב".

כמו כן, ב-30 באפריל הזהיר מזכ"ל האו"ם אנטוניו גוטרש מפני השלכות "מזעזעות" ו"חמורות" שיהיו למתקפה צבאית אפשרית על רפיח. כמו כן הביע גוטרש את חרדתו לנוכח דיווחים על קברי אחים שהתגלו בעזה, לרבות בבתי החולים א-שיפא וא-נאסר, וקרא למתן גישה מיידית לחוקרים בינלאומיים עצמאיים, מומחים לעניינים פורנזיים "שיקבעו מה היו הנסיבות המדויקות שבהן קיפחו מאות פלסטינים את חייהם ונקברו, או נקברו מחדש." מזכ"ל האו"ם הדגיש כי המצב "מחמיר מדי יום ביומו", למרות ההתקדמות שנעשתה לאחרונה בהכנסת יותר סיוע לעזה. המזכ"ל הדגיש כי מדובר ברעב המוני מעשה ידי אדם שהוא לחלוטין בר-מניעה".

המפלגה הקומוניסטית הישראלית
יום הניצחון על גרמניה
הנאצית

יום שבת, 11.5, 10:30, יער הצבא האדום

חד"ש סטודנטים חיפה
לא למלחמה כן לעסקה
הפגנת סטודנטים ומרצים

יום חמישי, 9.5, 11:45
שדרות אבא חושי / שער חיפה ליד מגדלי טריו

חד"ש סטודנטים תל אביב
טקס לציון הנכבה המתמשכת

יום רביעי, 15.5, 12:00

תנועת יש גבול
טקס הדלקת המשואות האלטרנטיבי

יום שלישי, 13.5, 19:45
כיכר אמיל גרינצויג, ירושלים

הדרך לשבעה באוקטובר
אירוע השקה לספרו החדש של אדם רז

09.05 | 19:30 | אחד העם 70, ת"א

מרכז תוצאה לאור, משרד עזתי מוסקט, מנדן, W, W

זו הדרך ברשתות החברתיות

zoha.org.il

וואטסאפ

טוויטר

פייסבוק

אינסטגרם

טלגרם

